Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: 'Svoboda', 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0807, 4-0237
УНС.: HEnderson 4-1016

РІК LXI. Ч. 124. СЕРЕДА, 30-го ЧЕРВНЯ 1954. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, JUNE 30, 1954. No. 124. VOL. LXI.

ЗДА Й АНГЛІЯ ОДНОЗГІДНІ В НАЙВАЖНІШИХ СПРАВАХ

ЗАКІНЧИЛАСЬ ВАШИНГТОНСЬКА КОНФЕРЕНЦІЯ. — БУДЕ СТВОРЕНИЙ СХІДНЬО-АЗІЙСЬКИЙ ПАКТ БЕЗПЕКИ. — ЗАХІДНЯ НІМЕЧЧИНА ПОВИННА ЗАЙНЯТИ РІВНОРЯДНЕ МІСЦЕ В ОБОРОНІ ПРОТИ КОМУНІСТИЧНОЇ АГРЕСІЇ. — АНГЛІЯ И ЗДА СПІВПРАЦЮВАТИМУТЬ НАД АТОМОВОЮ ЕНЕРГІЄЮ

Вашингтон. — В Вашингтоні, після чотириденних нарад прем'єра Винстона Черчила з президентом Айзенгавером, видано спільну заяву, в якій стверджується, що було предметом нарад найбільших англійських і американських державних діячів, в яких брали участь також англійський міністер закордонних справ Антоні Іден та державний секретар ЗДА Джан Фостер Доллес. В справі Південно-Східньої Азії складено таку заяву: „Ми нараджувалися над справою Південно-Східньої Азії, а головним чином вивчали ситуацію, яка настане після заключення порозуміння в справі Індо-Китаю. — Ми також думали про те, яка буде ситуація тоді, коли не вдасться прийти до такого порозуміння, щоб мати готові пляни збірної оборони, щоб бути готовим на всяку можливість." — Міжнародне положення, заявляють обидва партнери нарад, без порозуміння в справі Індо-Китаю буде поважно погіршене. Про Західню Европу сказано таке в цьому комунікаті: „Ми погодились в тому, що Німецька Федеральна Республіка повинна зайняти рівнорядне місце в спільноті західно-европейських держав, в якій вона повинна відповідно причинитися до оборони вільного світу. Ми вирішили осягнути цю ціль, виходячи з цього переконання, що і Бонн і Париж підуть у цій справі найкращим шляхом. Ми щиро вітаємо недавню заяву французького прем'єра міністрів, що треба скінчити з теперішнім непевним положенням." Далі стверджується в комунікаті, що вже чотири держави ратифікували договір про Оборонну Европейську Спільноту, а ЗДА і Англія у зв'язку з цим договором склали поважні запевнення, між якими є і заява про постійне перебування американських і англійських збройних сил в Европі, щоб тим чином виявити своє довір'я до НАТО і Европейської Оборонної Спільноти. Вкінці автори комунікату заявляють, що дальше відкладування ратифікації цих договорів спричинить шкоду солідарності атлантійських народів. В справі атомової енергії видано таке повідомлення: „Ми обговорювали і справу технічної співпраці в ділянці атомової енергії. Ми погодились в тому, що обидві наші країни скористають із такої співпраці, яка буде дозволена американським законодавством". В четвертому пункті комунікату повідомляється, що під час нарад обговорювано і головні засади, які лежать в основі політики обох країн. Деякі думки з цих основ обіцяє цей комунікат опублікувати найближчого дня. Із проголошеного комунікату не відомо, що буде, коли Франція таки не ратифікує оборонного европейського пакту, і що треба розуміти під словами „про збірну оборону" в Азії" — кажуть перші коментарі преси. — 29 червня Черчил відїжджає до столиці Канади — Оттави.

Переслухання імігранта, що заважить на долі 20,000 осіб

Шікаго, Ілл, — 28 червня цього року почалися переслухання в справі депортації нового імігранта до ЗДА Петра Вальковця, який прибув до ЗДА 1949 року, подаючи себе як польський громадянин, хоч він у дійсності народжений у тій частині України, що до другої світової війни була під московською окупацією. Вальковець має 50 років, а один із його синів служить як капраль в американській армії. Випадок Петра Вальковця, вирішений на цих переслуханнях, може мати застосування до всіх тих випадків, в яких деякі нові імігранти до ЗДА, бувши ще в Німеччині, зі страху перед насильною репатріяцією подавали своє громадянство як польське, а не совєтське. Ці переслухання триватимуть коло двох тижнів. Їх веде окремий слідчий урядовець Арон І. Малтін. На ці переслухання погодилися представники уряду і груп нових імігрантів. „Ню Йорк Таймс" повідомляє, що між заінтересованими цією справою є імігранти різних частин СССР, в тому числі й з України.

Новий сенатор збільшив республіканську більшість

Вашингтон. — 28 червня цього року склав присягу новий сенатор, підприємець із Вайомінгу, 55-річний Ед Кріппа, займаючи місце сенатора Лестера С. Гунта, який 19 вересня поповнив самогубство. На місце демократичного сенатора Гунта республіканський губернатор призначив республіканця Еда Кріппа, і тепер у Сенаті є 48 республіканців, 47 демократів і один незалежний сенатор Вейне Морс (а перед смертю сен. Гунта було 47 республіканців і 48 демократів).

В АМЕРИЦІ

● **Конґрес прийняв** закон про видатки на армію, летунство і фльоту в висоті 28,800,-125,486 долярів. Цей закон має підписати президент Айзенгавер. Секретар армії повідомляє, що в департаменті оборони виготовлено плян широкої реорганізації постачання і вишколу армії.

● **Демократичний провідник** Нюйоркського стейту Ричард Г. Болч заявив, що „дійсним політичним босом країни" є не Айзенгавер, а губернатор Томас Дюі, який відповідає за всі закордонні і внутрішні невдачі ЗДА.

● **Аґенти ФБІ** арештували в Шікаго Клода МекЛайфута, „одного з найбільших відомих комуністів ЗДА". Лайтфут признався на слідстві, що він є членом партійного крайового комітету.

● **В неділю 27 червня** в Каліфорнії розбився великий літак-танкер КС 97. Під час катастрофи згинули 14 осіб: 7 пасажирів і 7 членів залоги.

● **Маркіза Вілля Верде**, донька генералісімуса Франсіско Франка, прибула зі своїм чоловіком, лікарем спеціялістом недуг серця і легенів, до ЗДА, де її чоловік вивчатиме працю у важніших американських шпиталях. Еспанський амбасадор в ЗДА привітав маркізу на летовищі в Ню Йорку.

● **Цьогомісячний** голова Ради Безпеки ОН, Генрі Кебот Лодж, запрошуючи делеґатів до залі, звернувся до них із словом „джентелмени". Совєтський представник Сємьон Царапкін заявив, що він не є „ніякий джентелмен, а тільки совєтський делеґат". Лодж відповів, що не конче одне другому мало б суперечити.

● **Адміністрації Харчів і Ліків** сконфіскувала великі запаси кави в Ню Йорку, Филаделфії, Джерзі Сиґі, Шікаґо, Ню Гевені (Конн.), Норфолку (Ва) і Спрінґфілді (Масс.). Ця кава була перемішана з ячменем, цикорією і соєю.

ДАВНІ ПРИЯТЕЛІ ВИРІВНЮВАЛИ ПОГЛЯДИ

Президент Айзенгавер і англійський прем'єр В. Черчил знову один другому стискають руки, а щиро всміхнені обличчя, їх власні і їх найближчих дорадників та відповідальних державних мужів — міністра закордонних справ А. Ідена й державного секретаря Дж. Фостера Доллеса — підкреслюють сердечну атмосферу, в якій відбувалася 4-денна конференція у Вашингтоні. Черчил був тричі в ЗДА під час війни й оце четвертий раз тепер.

Уряд резиґнує цього року з закону про загальний примусовий вишкіл

Вашингтон. — Як повідомляють із Вашингтону, цього року уряд не вноситиме законопроєкту про загальний примусовий військовий вишкіл, а зробить це аж у січні 1955 року. Голова Сенатської Комісії Збройних Сил сенатор Леверет Солтонстолл заявив, що він огірчений бездіяльністю уряду в справі створення військових резерв. Пляни організації нових резерв — це значить законопроєкт про загальний військовий вишкіл, вже затверджений департаментом оборони і Урядом Оборонної Мобілізації, але його ще не затвердила Рада Крайової Безпеки і президент Айзенгавер. Потреба вишколених резерв тим більша, що число дивізій зменшується з 20 до 17. Згідно з новим пляном, частина рекрутів відбуватиме нормальну військову службу, а решта тільки короткий вишкіл, і пізніше перейде то резерви, відбуваючи кожного року дальший військовий вишкіл. Політики не радо згадують про примусовий військовий вишкіл в цьому році, коли мають бути вибори.

Міні домагається поширення соціяльного забезпечення

Вашингтон. — Голова Американської Федерації Праці Джордж Міні на Сенатській Фінансовій Комісії заявив, що на соціяльне забезпечення повинні платити всі ті особи, які заробляють до 6,000 долярів річно. Досі до соціяльного забезпечення мусять належати всі ті особи, що їхній річний заробіток становить 3,600 толярів. Новий законопроєкт передбачає поширити соціяльне забезпечення на всіх осіб, що заробляють до 4,200 долярів річно. Поширення соціяльного забезпечення — збільшить резервові фонди, з яких можна буде виплачувати збільшені суми забезпечення. Міні мотивує свою пропозицію так. Коли 1938 р. почали стягати вкладки на соціяльне забезпечення, то їх стягалося тільки від заробітної суми до 3,000 долярів, тобто тільки від 94 відсотків робітників. Підвищення суми забезпеченевої платні до 4,200 долярів доповнить різницю тільки до 1947 року, а щоб вона була поширена аж до 1938 року, треба піднести суму соціяльного забезпечення до 7,500 долярів, але АФП погоджується на те, щоб вкладки на соціяльне забезпечення плачено тільки від заробітку в висоті 6,000 долярів річно. Кажуть, що досі уряд прийняв поради від представників АФП, тому і цю заяву Джорджа Міні не треба вважати за надто фантастичну.

Несподівано великий урожай кави в Бразилії

Ріо де Жанейро, Бразилія. — З бразилійського Інституту Кави повідомляють, що цьогорічний „кавовий рік", який закінчується 30 червня, дасть на 700,000 мішків кави більше, як передбачалося. Великий збір кави — 2,700,-000 мішків, — турбує господарські кола, які побоюються, що дотеперішні мінімальні експортові ціни на каву важко буде втримати на висоті 87 центів за фунт, яка то ціна має ввійти в життя 1 липня, згідно з урядовим розпорядженням з 2 червня ц. р. Президент Бразилійського Банку Маркос Де Суза Данда заявив, що уряд не думає зменшувати визначеної вже ціни на каву. Тепер бразилійську каву продають гуртом в Ню Йорку по 87,5 цента за фунт, — на 2 центи дорожче, як вона коштує в порті Санта в Бразилії. Коли бразилійська кава мала б вже в Бразилії коштувати 87 центів, то в Ню Йорку важко було б її продати, хібащо бразилійський уряд мусів би зменшити вже запропоновану ціну.

Богдан Боцюрків дістав стипендію МекКензі Кінґа

Вінніпеґ, Манітоба. — Відомий молодий канадійський український громадський діяч Богдан Боцюрків, який 1947 року прибув із Німеччини до Канади, дістав стипендію МекКензі Кінґа в сумі 1,500 долярів на студії політичних наук. Восени він виїжджає до Шікаґо, а після закінчення студій має дістати титул доктора філософії. Цю стипендію дістає він з фонду покійного довгорічного прем'єра Канади Вільяма Лайона МекКензі Кінґа. Боцюрків здобув 1952 року ступінь бакалавра політичних наук в Манітобському університеті, а цього року має дістати ступінь мастера цих наук. Він вже дістав Канадійське громадянство, має 28 років і є сином відомого на західних українських землях адвоката д-ра Іларіона Боцюркова, який практикував у Бучачі і Львові.

„ПОЯРЕМЛЕНІ НАРОДИ СОВЄТСЬКОЇ РОСІЇ ПОВСТАНУТЬ ПРОТИ СОВ. ВЛАДИ"

Мюнхен. — На випадок війни з СССР — народи України, Білоруси, Латвії, Естонії і Литви та інших поярмлених Москвою країн, повстануть проти своїх тиранів, — твердив Григорій Степанович Бурлітський, найвищий рангою совєтський „емведист" з усіх, що до цього часу втекли на Захід. Він утік був в червні минулого року, але його втечу і перебування на Заході тримали в тайні. Тепер він склав широкі зізнання перед 8-членною конґресовою комісією під головуванням конґресмена Керстена, що виїхала була до Европи для переведення різних таких переслухань. Докладніше про ті зізнання — подамо у завтрішньому числі.

Шведська королівська пара з відвидинами в Англії

Лондон. — Уперше за 46 років шведський король Густав і його дружина, королева Луїза, приїхали до Лондону з офіційними відвидинами. Їм назустріч виїхала британська воєнна фльота, яка в умовленому місці на Північному морі зустріла шведський кружляк „Три корони" і супроводила його до гирла Темзи. У Ґрінвічі привітав королівську пару чоловік королеви Єлисавети II князь Единбурґу, а сама королева чекала на гостей у Вестмінстерському причалі, в тіні будинку парляменту. Шведську королівську пару вітали з усіми стосованими в таких випадках церемоніями, але що зустріч характеризувала дійсно родинна сердечність: стискання рук, поцілунки і жарти. 72-літній король Густав є вуйком князя Единбурґу.

„Перевиконано плян" весняних засівів в СССР

Москва. — Державний плян весняних засівів в СССР „перевиконано" і передано під управу більш як 9,500,000 гектарів цілинних земель і неужитків. Так запевняли звітодавці на засіданні Центрального Комітету Комуністичної Партії у Москві, присвяченому станові сільського господарства в СССР. Звітодавцями виступали Іван Бенедектінов, міністер хліборобства СССР Павло Лабанов, міністер хліборобства РСФСР і інші. Всі вони покликалися на загальний плян і рекомендації Нікіти Хрущова з його виступу на лютневій сесії партії та наводили „блискучі висліди весняної засівної кампанії в окремих ділянках сільського господарства. Все ж, хоч звіти були перейняті оптимізмом, різним місцевим партійним організаціям дісталось за недбальство у відношенні до весняної засівної кампанії і їм наказано „поправитись" під загрозою „чистки".

Нова поразка комуністів у Зах. Німеччині

Бонн. — Християнсько-демократична партія канцлера Західньої Німеччини Конрада Аденауера залишилась найсильнішою в Північній Надренії і Вестфалії, але втратила свою давню силу. Вона мала 93 мандати в місцевому ляндтаґу, а тепер втратила три, зате соціял-демократи мали 68 і здобули ще 8. Перемога соціялістів відбулась головно коштом комуністів, які втратили всі 12 мандатів, що їх мали раніше. Програв навіть сам голова західньонімецьких комуністів Рейман, який свій мандат до парляменту втратив був в минулорічних виборах.

Нові пляни на випадок дальшої війни

Париж. — Французький прем'єр Мендес-Франс студіював нові пляни, що їх виготовив головнокомандувач французьких військ в Індо-Китаї, генерал Елі. Пляни передбачають висилку масових військ на індо-китайський фронт на випадок, коли б не вдалося осягнути до 20 липня ц. р. замирення. Ці пляни підуть на затвердження Комітету Державної Оборони, а після того — на розгляд і ухвалення першого повного засідання нової французької ради міністрів, що відбудеться під головуванням президента Коті.

Чергове здирство

„ПЕРЕВИКОНАНО ПОЗИЧКУ"

Московський уряд 8-го червня ц. р. розписав нову державну позику на суму 16,-000,000,000 рублів. Як сказано в повідомленні ради міністрів, цю позику випущено в цілі „мобілізації коштів населення для здійснення п'ятого п'ятирічного пляну розвитку СССР". Маленков, перебираючи владу, обіцяв народові в найближчі три роки піднести його добробут і створити достаток продуктів. Тим часом він сам звертається до народу по допомогу.

Цими днями повідомлено, що плян розписаної позики трудящі „з ентузіязмом" перевиконали на багато мільйонів рублів. Відома річ, як переводиться під совєтами „підписка" на позику: „комісії сприяння" на фабриках і колгоспах викликають поодинці робітників та колгоспників і пропонують „добровільно" підписати на суму місячного заробітку. Відмовитись — значить, наразити себе на небезпеку опинитися серед „ворогів народу". Підсовєтські громадяни відривають зі свого мізерного бюджету гроші, щоб Москва могла будувати танки та літаки, готуючись до нових підбоїв. На світлині: В колгоспі ім. Жданова Києво-Святошинського району. Підписується на позику доярка А. Осадча (зліва). Перед нею — члени „комісії сприяння".

ЗАБОРОНА КОМУНІСТИЧНОЇ ПАРТІЇ В ҐВАТЕМАЛІ

ПОВСТАНЦІ АРМАСА ДОМАГАЮТЬСЯ РЕЗИҐНАЦІЇ ДІЯЗА; НАЗИВАЮТЬ ЙОГО УЗУРПАТОРОМ; ЛЕТУНСЬКИЙ НАЛЕТ НА СТОЛИЦЮ

Ґватемаля. — Голова тріюмвірату полковник Карлос Енрік Діяз повідомив, що його уряд поставив комуністичну партію поза законом, після того, як тріюмвірат перебрав владу від президента Арбенца Ґузмана. Діяз діє як тимчасовий президент держави, а до тріюмвірату входять ще полковник Джозе А. Санчез, який є міністром оборони, та полковник Ельфреґо Монцен, що є міністром без портфелю. Полковник Діяз розмовляв з американським амбасадором Джаном Е. Пюріфоєм, і запевнив його, що першим кроком тимчасового уряду буде поставлення поза законом комуністичної партії, а також звільнення зі служби полковників Роренберґа — шефа тайної поліції, і Вера — шефа поліції, які винні в тому, що в Ґватемалі відбувалися в останньому часі політичні арештування. Одночасно в Ґватемалі проголошено „стан облоги". Новий уряд, — тріюмвірат полковників, — закликає армію до боротьби проти повстанців, які причинилися до резиґнації прокомуністичного президента Арбенца Ґузмана. А одночасно полковник Карлос Кастілльо Армас заявив, що він не почав боротьби проти особи Арбенца Ґузмана, тільки проти його режиму, і тому він не залишає боротьби, тільки буде її вести до тої хвилини, поки не звільнить всієї країни. Радіостанція полковника Армаса закликає армію, щоб не слухала нового тріюмвірату, що досі тісно співпрацював із прокомуністичним президентом. Тріюмвірат повідомив, що він дає дозвіл на приїзд до Ґватемалі Комісії Американських Держав, яка має вирішити справу внутрішньої війни в Ґватемалі. Представники цієї організації мають з'їхатися 7 липня в Ріо де Жанейро. Повстанське радіо подало умови, на яких війська полковника Армаса могли б залишити боротьбу. В цьому ультиматумі находяться такі вимоги: 1. Визначити військову групу, щоб спочатку виконувала державну владу. 2. Розв'язати комуністичну (робітничу) партію. 3. Не дозволити бувшому президентові Ґузманові виїхати закордон. 4. Звільнити зі служби шефів поліції полков. Розенберґа і Вера. Але теперішній тріюмвірат дозволив Ґузманові виїхати до Арґентини, тому важко було б здійснити домагання полковника Армаса.

Неру й Чу Ен-лай говорять спільною мовою

Ню Делі. — Індійський прем'єр Неру й комуно-китайський прем'єр і міністер закордонних справ Чу Ен-лай видали спільний комунікат, в якому стверджують, що вони „погодились" щодо 5 основних принципів, які, переведені в життя, „облегшили б напруження, яке існує в теперішньому світі і помогли б створити клімат миру". „Коли б ті принципи ввести в життя, то не тільки між різними державами, але й взагалі в міжнародних відносинах постали б солідні підвалини для миру й безпеки, а страх і недовір'я, що панують тепер, відпали б у користь почувань довір'я". Цими 5 принципами є: неагресія, невмішування у внутрішні справи другої держави, взаємна пошана, взаємна користь і мирне співжиття. З Ню Делі Чу Ен-лай виїхав до Рангуну, в Бурмі. За пресовими коментарями комуністичний Китай скористав найбільше з Женевської конференції тому, що завдяки ній вийшов з ізоляції, а користуючись наївними державними діячами в Індії, Бурмі й Індонезії — захоче мабуть розбити єдність азійських народів, створити бльок держав, що підуть на безпосередній „пакт неаґресії" з комуністичним Китаєм, як нібито на найкращу форму „безпек і миру".

Турки не хочуть іти під грецьке панування

Анкара. — Туреччина вживає дипломатичних заходів перед Грецією, щоб вона не порушувала справи правно-політичного стану острова Кипру на осінній сесії Об'єднаних Націй. Греція розжалена на свою давню протекторку й союзницю Англію, що ця остання не хоче навіть розпочинати дискусії в справі Крети, яка все ще є коронним краєм Британської Імперії, хоч географічно, етнічно й культурно — це є грецька країна. Але на Кипрі живуть також 90,000 турків, що ніяк не хочуть переходити під панування Греції, тямлючи погане ставлення греків до турецької меншини в Західній Тракії. Турецький уряд побоюється, щоб справа Кипру не послабила балканського пакту Туреччини, Греції та Югославії і тим самим не допомогла лише комуністам.

В СВІТІ

● **Серед англійських дівчат**, фабричних робітниць, завівся звичай татуювати собі на раменах ініціяли й назви місць походження приятелів та наречених з-поміж американських летунів, стаціонованих в Англії. Вони нарізують літери ножиками до голення і запускають в нарізи вугіль із спалених сірників. Слово „Пенсилвенія" ледве змістилось на рамені одної дівчини.

● **Князь Віндзору**, колишній король Едвард VIII, скінчив 23 червня ц. р. 60 років життя. Його дружина, американка, за другим чоловіком пані Валліс Варфілд Симпсон, має 58 років, але обоє виглядають багато молодше. Він зрікся престолу 18 років тому, наслідок конфлікту з урядом, що бачив пониження поваги королівського дому в одружінні короля з подвійною розведеницею.

● **Винстон Черчил** відлетів був із Лондону до Вашинґтону у поганому настрої, не вважаючи на усмішку, що її „офіційно" показував фотографам: безпосередньо перед своїм виїздом на летовище, він дістав телефонічне повідомлення, що його улюблений 3-річний перегоновий кінь „Ред Вінтер" (Червона Зима) страшенне скомпромітувався на перегонах в Ірляндії.

● **Страшний присуд** проти тютюну видав фаховий англійський „Врітіш Медікел Джарнел" на основі зізнань 40,000 англійських лікарів-курців та анкет, що їх вони перевели між своїми пацієнтами. Загальний висновок, усіх цих науково-статистичних дослідів — як звідомлює англійський лікарський журнал: тютюн приспішує смерть і спричиняє страшну недугу рака.

● **У Ґватемалі літак** революціонерів збомбардував приватну радіовисильню евангелицької місії, помилково взявши її за радіовисильню прокомуністичного уряду. Державна протилетунська артилерія, думаючи, що це літак повстанців, збила чілійський торговельний літак, поранивши двох летунів.

● **Король Бельгії Болдуін** скінчив 24 роки і пора йому женитися — кажуть бельгійці. Вони так хочуть мати королеву, що, не зважаючи на всю льояльність і делікатність у відношенні до свого короля, раз-у-раз подають сензації про його подружні пляни, що їх негайно заперечує королівська канцелярія. Найперші кандидатки: англійська княжна Марґарета, шведська княжна теж Марґарета, Ізабеля французька і дві княжни з італійського королівського роду: Марія-Христина і Дона Сандра Вітторія. Кажуть, що Марія Христина, донька покійного князя Аости, карооока й повнолиця італійка, має найбільші шанси.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	5.25	Six months	5.25
На три місяці	2.75	Three months	2.75

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ПОЛІТИКА І МОРАЛЬ

Бувший губернатор стейту Ню Джерзі, Герольд Дж. Гоффман, що спроневірив понад $300,000 публічного гроша, залишив своїй дочці у передсмертному письмі таку пораду: „Ніяким чином не допусти до того, щоб котрийсь із твоїх синів ввійшов у політику. В найкращому випадку це — огидна гра. Щоб бути вибраним, треба приймати послуги. Як хочеш, бувши вибраним, відплачуватись за ті послуги, то це зле. Як цього не робиш, вважають тебе невдячним... Моральність у своїм остаточнім сенсі це — дивна річ".

Це останнє треба розуміти в такий спосіб, що мораль можна „розтягати", пристосовуючи її до обставин, що мали б „облегшувати" сумління. Це теж те саме, що признавати її в приватному житті, але не вважати конечністю рахуватися з нею в державних, чи національних справах, зокрема тоді, коли мається до діла з чужою державою, чи чужою нацією.

На щастя, Америка має не тільки Гоффманів, але й таких велетнів, як Линколн, що, вийшовши з найнижчих низів, доходили до найвищих висот, не втрачаючи високої моралі й не почуваючи себе зобов'язаними „відплачуватись". Макіявеллізми, доповнені, якщо не перевершені ленінізмами та сталінізмами, не затруїли теж і державної моралі Америки. Якщо Америка й не поступала як слід у минулому, вона це визнавала і направляла, виявом чого може бути впорядкування відносин з Філіппінами чи Кубою. Як у першу світову війну, так і в другу, вступили З'єдинені Держави з високогуманними принципами, які мали принести мир і волю світові. Тих принципів Америка й досі не покинула, не зважаючи на прикрий досвід не тільки з Совєтами, але й з своїми союзниками. Також і нині, коли хто хоче розуміти закордонну політику ЗДА, мусить рахуватись з її мораллю теж і на міжнародному полі. Це заявляють не тільки президент Айзенгавер чи секретар стейту Доллес, коли говорять на міжнародні теми, те саме відбивається також і в Конґресі. Москву критикують і їй не довіряють не тому, що вона соціялістична чи комуністична, але тому, що вона без усякої моралі, що з нею не можна до нічого в чесний спосіб договоритись, і що те, до чого вона навіть зобов'яжеться, не варт паперу, на якому списано умову. Це моральне відчуття може видаватись політикам та дипломатам „Старого світу" наївним, проте воно існує. „Новий світ", як говорити про нарід, є моральним, і як такий є за волю і незалежність народів, а нарід має тут такий голос, з яким політика мусить рахуватись. В Америці все ще думають „по-християнськи" і тому саме не можуть погодитись на такі уступки неморальному і безбожницькому Кремлеві, які — на дальшу мету — треба б уважати цілковитою капітуляцією християнського світу та його загибіллю. Америка довго дурила себе ілюзіями про „мирне співжиття" з Москвою та комуністичними режимами. Щодо цього завели її Совєти не раз і не два, в Европі й в Азії. Тому вона тепер є усією силою проти другого Мюнхену в Індо-Китаї, чи деінде. Тому теж вона не дає себе задурити ніякими поділами на різні „паралелі", як от в Кореї (а тепер, евентуально, в Індо-Китаї), ні ніякими „вільними виборами", чи „урядами на спілку з комуністами" або теж і „невтральними", бо все це вже було випрактиковане Кремлем у різних країнах і воно може означати простою мовою тільки нову поразку демократій і новий тріюмф червоного тоталітаризму.

Ми переконані, що про це все велися розмови в Вашинґтоні з британськими гістьми вже на самому початку, бо саме в підході до тих проблем є основні розходження між закордонною політикою Англії та ЗДА. Дійти до якогось порозуміння в таких основних розходженнях не так легко. Тому сам Черчил, не зважаючи на своїх 79 років, вибрався до Америки, щоб заважити своїм словом і престижем. Як в Англії, так і в Америці добре розуміють, що не йде тут про те, хто з двох приятелів та союзників переможе. Тут треба спільної перемоги дипломатів, як одної, так і другої країни. Кожну поїздку Черчила до Америки зустрічали тут завжди не тільки з великими симпатіями, але й з надіями на затіснення американсько-британської дружби. Тільки цим разом піднімались песимістичні голоси, чи вдасться вигладити американсько-британські тертя, бо тут іде про політику і глибоку мораль у відношенні до червоних тоталітаристів в Азії та Европі.

„ГОЛОС АМЕРИКИ" ПРО КОНВЕНЦІЮ УНСОЮЗУ

23-тя конвенція Українського Народного Союзу, що відбулася у Вашинґтоні в днях від 31-го травня до 5-го червня і що вважається за одну з найбільш успішних українських громадсько-політичних імпрез, мала свій широкий відгук не тільки в українській, але й американській пресі. Відповідну увагу приділив цій конвенції й урядовий „Голос Америки", зокрема його український відділ, що передає свої програми українською мовою з призначенням для українців за залізною заслоною. Дослівний текст цієї передачі „Голосу Америки" друкуємо:

На підсовєтській Україні цілий рік розводилися пишними словами про свободу і незалежність України, що її, цю незалежність, буцімто принесла їм компартія. Святкування 300-літнього ювілею Переяславського договору, — вірніше, не договору а Переяславської Ради, — перекотилися по всіх республіках і закінчилися великими урочистостями в Москві і Києві. Всі ці зусилля були скеровані на те, щоб переконати українців, що вони можуть домогтися свого національного державного існування тільки за допомогою компартії і російського народу. Іншими словами, — святкування 300-ліття так званого „возз'єднання" України з Москвою мали на меті створити в українського народу враження, що сам він, своїми силами і зусиллями не може нічого домогтися і повинен просити допомоги від Москви і безупинно дякувати їй за неї.

Майже одночасно з святкуваннями в Москві і Києві — відбулися святкування і конвенції українців в Америці, — святкування, зв'язані не з якимись чужими датами, подяками чи славослов'ями, а святкування ділові, на яких американські українці твердо й виразно показали, що вони можуть домогтися чогось без чужої допомоги.

Три українських забезпеченевих братських організації відбули протягом цієї весни свої річні конвенції: Українська „Народна Поміч", Український Робітничий Союз і Український Народний Союз. Останній — найбільша з цих організацій, що цього року відзначала шістдесятліття свого існування.

Виступаючи на конвенції Українського Народного Союзу, сенатор Ферґусон сказав: „Шістдесят років тому кілька шахтарів у маленькому містечку Пенсилвенії зійшлося подумати над своєю долею і долею своїх родин. Сьогодні заснована ними організація має вже 70 тисяч членів і майже на 16 мільйонів долярів майна. Це показує, — сказав сенатор Ферґусон, що могли б зробити ваші земляки, які тепер за залізною завісою, коли б Україна була вільна".

Так в З'єдинених Державах українські іміґранти мали те, чого їм не дано мати у себе вдома, — мали свободу. Уславлена працьовитість українців, здібність до організованости, патріотизм і любов до своєї культури, традиції і історії — були тим стимулом, що заохочував українських іміґрантів в Америці до розвитку своїх організацій.

В травні нащадки пенсилванських шахтарів мали честь дістати привітання від президента Айзенгавера і слухати виступи семи сенаторів, шести конґресменів, заступника генерального прокурора і бувшого посла — пані Перл Мести. Серед сенаторів особливу вагу мали виступи лідера республіканської більшости в Сенаті — сенатора Новленда та спікера Палати Репрезентантів: Мартіна. І кожний промовець відзначав заслуги американських українців не тільки тому, що вони зуміли зібрати величезні капітали для забезпечення себе і своїх родин, а й за ту колосальну роботу, яку виконали ці організації, і особливо Український Народний Союз, для ознайомлення американців з проблемою України, з її значенням, її історією, мистецтвом і в творами двох геніїв України — Шевченка і Франка. Твори цих поетів, як і різні книжки про історію України, видані англійською мовою, стали тими прожекторами, що освітлюють правдиву Україну, її змагання і прагнення. Останнім, великим завданням Українського Народного Союзу є видати ще Енциклопедію Українознавства англійською мовою і таким чином дати американцям правдивий довідник з усіх питань, зв'язаних з Україною.

Все це треба завдячувати свободі. Свобода думати, говорити, збиратися, організуватися... Всі ті права, що їх не має український народ на своїй Батьківщині, зв'язаний, стиснутий і скутий терором совєтського режиму... І мимоволі пригадуються слова сенатора Ферґусона: „Що могла б зробити Україна, якби вона була вільна!.."

„Голос Америки"

Безробіття і години праці

Вправді центральне статистичне бюро державних урядів праці потішає, що кількість безробітних не збільшується, а навіть трішки зменшується, — і вправді американські банкові кола, разом з членами урядової верхівки, запевняють, що не треба боятися депресії і що процес пристосовування економіки країни до мирної продукції-консумції по закінченні корейської війни та припиненні воєнних замовлень урядом — проходить нормально. Проте фактом є, що число безробітних в Америці досягає $3\frac{1}{2}$ мільйона і що це питання викликає глибоку журбу. Журяться не тільки люди праці, які вчора втратили свій варстат заробітку і живуть з грошей, одержуваних з фонду для безробітних, — і не тільки ті, які бояться стати завтра безробітними. Журяться бизнесмени і всі ті, які почувають себе морально, а навіть дехто з них і формально відповідальними за теперішній стан на ринку праці і за вихід із важкої ситуації. До цієї останньої категорії належать вищі члени державної адміністрації й відповідальні економісти.

Один із цих останніх, Стюарт Чейз, економіст і соціолог, займається цікавим питанням можливого скорочення години праці в усіх американських установах, особливо в американському промислі, як одним із засобів протидіяння безробіттю. І так робітники сталевого промислу, в якому 200,000 осіб дістало виповідження, домагаються 6-годинного дня праці. Також деякі економісти твердять, що замість того, щоб робітник діставав допомогу для безробітних, нічого не працюючи, треба дати йому змогу заробити щонайменше ту саму суму працею в скороченому часі. Але підхід до розв'язання цієї проблеми інший у робітників, а інший у працедавців. Робітничі юнії стоять на принциповому становищі, що при законному зменшенні робітних годин дня — тижневий заробіток повинен залишитися той самий. Промисловці стоять на становищі теж принциповому, що оплачуватись мають тільки години, переведені дійсно на праці, а стаґнація в бизнесі не дозволяє піднести так високо платні, щоб за 6 годин праці платити стільки ж, як за вісім.

Проте Стюарт сам твердить, що існує тенденція до зменшування годин праці, і подає цікаві інформації, як ця тенденція проявлялась в ході історії.

Отож у 1840 році в Англії панував 14-годинний день праці. В З'єдинених Державах зобов'язував тоді 6-тиденний тиждень праці з 78 годинами, себто по 13 годин денно. Це був період промислового здвигу наслідком введення у вирібництво парової машини. Ця гарячка праці з повним легковаженням фізичної спроможности людини стояла у противенстві до середніх віків, коли дуже строго перестерігалось не працювати в надзвичайно численні церковні свята. На переломі минулого й цього сторіччя почали науково аналізувати, головно в Німеччині (фабрики оптичних приладів Цайса в Єні), видатність праці у певному означеному часі, і прийшли до переконання, що „чим коротша праця, тим більша продукція", — твердження на перший погляд парадоксальне, проте правдиве у відношенні до надмірної кількости годин праці, коли вже заломлюється продуктивність працівника. Королеві Альфредові приписують вислів: „вісім годин праці, вісім годин сну і вісім годин розваги складаються на здорову добу". Фахівці ствердили, що при переобтяженні робітника працею (себто, працею понад певний час) раптово спадає її якість, збільшується кількість попсованих виробів і зростає число нещасливих випадків. Сьогодні це вже загальновідома річ.

Але кількість годин праці пов'язано науково з біологією і медициною дуже пізно. Ця проблема стояла і ще стоїть тісніше пов'язана з поступом техніки, з механізацією праці й автоматизацією продукції. Щораз більше вдосконалювання машин і щораз більше користування електричною енерґією та електронічним контролюванням машин, мало подвійно поганий вплив на ринок праці: поперше, незвичайно збільшилась механічна продукція, через що зменшилась потреба на робітні руки, і, подруге, робітник ставав щораз більше контролюючим і керівним чинником, а безпосередньо продукуючим чинником ставала машина, — через що теж зменшився попит на робітників. Очевидно, зросло (і зростає) населення, і в ще більшій мірі, з поступом цивілізації та піднесенням життьової стопи й вимог людини, зростає купівельна спроможність і зужиткування товарів. Але через те почалися перегони поміж виробництвом і збутом. Минулися ті часи, коли все виробництво спочивало в руках ремісника-воробника, який працював помалу, повагом, знаходячи час і змогу серед праці для розмов, жартів і полагодження хатніх справ. Американський автор каже, що хіба тільки ще рибалки на деяких островах, самі собі направляючи човни, нагадують ті щасливі часи, коли праця була сполучена не тільки з потребою, але й приємністю.

Однак Стюарт Чейз, признаючи, як згадано вище, що в майбутньому — незалежно від теперішньої господарської кризи — 40-годинний тиждень праці буде скорочений, не погоджується з т. зв. технологами, які передбачають таке панування машини, коли людські руки ставатимуть щораз менше потрібними і дійде навіть до 20 чи 15-годинного тижня праці, себто по 3-4 години денно при 5 робітних днях. Чейз не вірить у це і своє твердження про розмірно довгий день праці спирає передусім на біологічній засаді, що „людина є робітною твариною", себто, що праця потрібна людині для її фізичного та морального здоров'я. Існують численні приклади із щоденного життя, коли людина, спершу щаслива, що може „відпочити", починає після довшого відпочинку нудити світом, погано почувати себе й добровільно, не потребуючи цього з уваги на свій матеріяльний стан, вертається до праці. Бо така добровільна, але систематична й обов'язкова праця зберігає людину в доброму здоров'ї і підносить її моральне самопочуття, її настрій, її гумор. Продукція не може бути більша як споживання, і тому, можливо, що — при ще більшому вдосконаленні продукційної техніки робітний день впаде — каже Чейз — до 30 годин, по 6 годин на день. Але й не нижче. Нема „ідеального" робітного тижня. Він залежить від економічної ситуації, від ступня механізації, від завдань, від людини. Найважливіше, щоб при розв'язуванні проблем економіки — каже американський економіст — не забувати таких чинників, як жива людина і приємність, яку вона мусить відчувати, запряжена до варстату праці.

Д-р Дмитро Бучинський

Жнива в Еспанії

Жнива в Еспанії припадають так само, як у нас, на перші дні місяця липня. Власне, жнива тут можна починати на два-три тижні скоріше, але еспанець очікує, щоб солома його пшениці, жита, вівса і ячменю цілком висохла на пні. Це має практичне значення і на це може собі дозволити еспанський хлібороб тільки тому, що під час жнив тут випадає мало дощів, немає вітрів і збіжжя, а зокрема пшениця не висипається навіть при сильному вітрі. Першим зерновим продуктом хліборобської Еспанії є пшениця. Може бути дивно, але, при всій убогості ґрунту пересічно збирають з гектара пшениці 600 кг, жита 600 кг, ячменю 1000 кг і вівса 800 кг. На першому місці йде пшениця (за посівною площею, ДБ.), а щойно на четвертому жито. Еспанці житнього хліба не їдять і пекарні його не випікають. В продажу житньої муки немає. Еспанці дивуються, коли їм сказати, що наш хлібороб їсть переважно житній хліб. Це не вкладається у їх поняття про Україну — країну пшениці. Не знають вони, що наш хлібороб часто не мав, а сьогодні тим більше не має навіть куска чорного хліба. Жито, ячмінь, овес тут вживають тільки для годівлі домашніх тварин.

Але це не значить, що еспанський хлібороб купається в добрі. Має він тяжкі проблеми, хоч треба сказати, що зокрема тепер, в повоєнних часах (1939-1954) таки відчуває опіку держави. Держава купує в нього хліб, але не грабує.

Нам завжди здавалося, що найважче працював і найбіднішим був наш селянин. Цим не хочемо сказати, що наш хлібороб лінивий і багатий. В Еспанії донині не переведено земельної реформи. Селяни голодують на землю. Більшість господарств такі карликуваті, як були в нас, землю мусять орендувати у великих землевласників. Земля дуже бідна: піски, глина й каміння. Те, що в нас часто вважали неужитками, тут було б першоклясною грядковою землею. Неужитками тут є вже те, чого не може вчепитися плуг. Нашого чорнозему, того, що дає життя селянинові, якому Василь Стефаник присвятив своє творче життя, тут немає.

Для обробітку цієї землі вживають, зокрема, тяжких плугів. Оранка для еспанського хлібороба — найтяжча праця. Для добре виробленої землі, великі землевласники вживають машин, а селяни користуються тяжкими плугами, без „колісниць", що пригадують наші стародавні сохи, яких навіть на момент не можна випускати з рук, а, обливаючись потом, треба втискати в землю. Але не всі господарства мають свої плуги, вози і мулів. Коней селяни не мають зовсім.

Еспанські хлібороби жнуть великим серпами, залишаючи в два-три рази вищу стерню, як у нас. Щоб не порізати серпом руки, на три середні пальці закладають дерев'яну довбану „рукавицю", прив'язуючи її шнурками вище долоні, щоб не злітала. До цієї „рукавиці" можна скоро привикнути. Всі правила жаття такі самі, як у нас. Перевесла роблять трошки на інший лад, але таки з того ж збіжжя, що жнуть, в'яжуть так само: снопи маленькі, перев'язані в половині. Стебла не вирівнюють, вистаючої соломи не підтинають, а зав'язавши сніп, не зламлюють його. Сніп виглядає, як в'язка соломи. Звичайно, на такі снопи можна б дуже добре уживати коси, але тому, що в еспанців невідома коса з „грабками", жнуть всі роди збіжжя.

Жінки в жнива на полі не працюють. Це — праця чоловіків. Зате чоловіки тільки „диригують" і наглядають за працею жінок при праці окопових рослин, збиранні оливків та інших овочів.

Сівозміна чи плодозміна невідомі і не практиковані через вбогість землі. Висока стерня — одинокий погній. Земля рік відпочиває. Обірник чи гній у нашому вигляді тут не знаний. Роблять компостові купи, але компосту мають так мало, що його вживають тільки на погноювання городів і садів. Штучних погноїв еспанський селянин докупитися не може.

Снопи складають у купи, десятками, колосками вгору. Рахування на копи, складання у п'ятнадцятки чи полукіпки невідомі. Збіжжя у стіжки й стирти також не складають.

Закінчивши жаття, селянин приготовляє тік для молочення. Подвір'я тут маленькі, а тому токи, звичайно, приготовляють на полях, найближчих до села. Змочують водою землю та вбивають її довбнею. Звозять збіжжя, складаючи його на купи. В разі дощу закривають його брезентами. Возовиця — це також велика проблема, бо вози тут тільки на двох колесах, маленькі і більше як копу сніпочків на них не накладають. Віз для еспанського господаря — дуже дорога річ, не кожний його має і тому збіжжя возять з поля до токів мулами й ослами. Спосіб возовиці досить оригінальний. На мула чи ослика завішують мотузяну сітку, як два мішки, вкладають туди, колосками вниз, 15-20 сніпків, обв'язують шнурами, на верх сідає чоловік чи жінка і крок за кроком, без поспіху, ідуть на призначене місце.

З усіх жнивових праць найцікавіша таки молотьба. Молотарок уживають тільки великі землевласники. Наш ціп в Еспанії невідомий. Солому вживають тільки для годівлі домашніх тварин. Хати покривають дошками, дахівкою, бляхою, часом шуваром, але не соломою. Старі еспанські села вкриті дахами, ліпленими з глини й каміння. Молотарки перетирають солому на січку й у формі січки, довжиною 2-5 цм, її зберігають для годівлі корів, мулів та ослів. Її також уживають на підстілку в стайнях. Соломорізок чи січкарень тут не вживають.

Молочення збіжжя селянським способом дуже примітивне. На тоці розкладають і розв'язують 30-50 сніпків. До „молотарки" запрягають мула або ослика і заїжджають тією „машиною" на розстелене збіжжя.

Сама „молотарка" — це грубі дошки довжиною 2-3 метри, шириною 1-2 метри, збиті докупи; передня частина завернена вгору, щось так, як наші сани. Зверху вона гладка, на деяких є навіть зручні сидження, а спід, що тре збіжжя, вимощений гострим камінням, найчастіше кремінням, що творить зуби довжиною 1-2 цм. Таке моло-

(Закінчення на стор. 3-ій)

Б. Ржепецький

АВСТРАЛІЙСЬКІ ЛИСТИ

III. Гаваї

(7.)

1. Перші враження. Гонолюлю

Падає дощик. Мряка. Непривітно прощає нас Америка. Потішаємося тим, що бодай тепло тут, а в нашім Ню Йорку на вулицях сніг.

На відкритім морі господарює вітер. Ми вже розчаровуємося, де ж той Пацифік — Тихий океан...

Лише над ранок море заспокоїлося і вже більше не гнівалося цілу дорогу.

Починаємо оглядатися в новому нашому „мешканні", звикати до мініятюрних кабін, до бігання безконечну кількість разів по східцях з найнижчого покладу (бо — дешевше!) на найвищі, — а всього їх сім! Починаємо знайомитися з „товаришами по дорозі" — а їх є чимало: в нашій туристичній клясі коло 900 осіб. Час, здається, зайнятий цілком, особливо на перших порах...

Але така вже людська натура: не дочекаєшся, коли від'їдеш від берега, а в дорозі виглядаєш за найменшим острівцем.

Пливемо вже п'ять днів. Ні одного корабля, ні землі, ні птахів не видно...

Нарешті, хтось кричить, всі дивляться вгору. Летить... Але то — птах XX століття: срібний літак, один, а за хвилю багато.

Ми зближаємось до Гаваїв, найбільшої морської бази на Тихому океані. А дивно, всі ніби „розчаровані". Біля мене стоїть старий канадієць, бувший морський старшина, який втаємничує мене в морські справи й просто каже: „Краще було, як ми бачили білих птахів"...

Дуже рано. Недавно що розвиднилося, але багато пасажирів на покладах. В'їздимо в Гавайський архіпеляг, що широко розкинувся по океану. Вісім замешкалих островів мають простір 6700 квадратових миль, з чого найбільший острів — Гаваї становить 2/3 простору (поверхнею дорівнює стейтові Конектикат). Столиця Гавайського архіпелягу — Гонолюлю — на третьому щодо величини острові (всього 604 кв. миль) — Оагу. 2000 миль від американського берега ми вже проїхали. В'їздимо в „Рай Пацифіку", як назвали Гаваї перші білі люди, що тут замешкали.

Перед вами — дві особливості гонолюльського порту: праворуч висока башта, на якій написано „Альога", що означає привіт — все одно, чи від'їздите чи приїздите. Башта — символ споконвічної гостинности гавайського народу. А ліворуч — теж башта в формі величезного золотого ананаса. Це — символ центру світової продукції ананасів, а одночасно резервуар води для найбільшої в світі фабрики, що переробляє ананаси на консерви...

На пристані зустрічає нас місто великою оркестрою. Багато людей, привітно усміхнених, мають на шиї леї — довгі вінки з квітів. Це теж особливість Гаваїв, яку бачите на реклямових плякатах про острови...

Співає глибоке контральто. Вслухуєтесь в пісню, чуєте щораз те саме слово „ало-га". Чомусь ані голос, ані мелодія не видаються вам чужими, начебто не десяток тисяч миль відділює вас від Краю. Пізніше пояснили, що то була пісня скомпонована останньою королевою Гаваїв, якій судила доля пережити королівство й позбутися трону...

Так вітає Гонолюлю гостей...

Десятки молодих хлопців нуркують біля корабля за кводрами, що кидають з корабля подорожні. Подивляєш справність молодців і їх відвагу — куркувати в несамовито брудну прибережну воду...

Формальності полагоджені, і ми виходимо на місто.

Перше, що ви зустрічаєте, це — переважно старі жінки, що продають згадані вище вінки...

Ще розмірно недавно кожному, хто приїздив на Гаваї, накладали на шию вінок — був такий народний звичай. А тепер, якщо хочете, купуєте самі, коштує він різно, починаючи від пів доляра. Чудовий звичай став промислом: виріб цих вінків, охоплений спеціяльною організацією, обчислюють на 200,000 долярів річно.

По кількох хвилинах ви вже йдете найрухливішими вулицями цього дивовижного міста, що нараховує понад 235,000 мешканців.

Рух великий — і пішний і автомобільний (на острові коло 129,000 самоходів). Спочатку вам видається, що це цілком американське, пересічне місто: стандартові будинки, склепи, „ділова" дільниця — маленькі Волл-стріт, велика кількість банків, знайомі „департамент-стори", безліч транспортових бюр, скрізь „Кодак" і „Кока-коля"...

Але є тут ще більше такого, чого не здибаєте ніде. Безліч квітів... панує червоний колір — це урядова квітка острова — ґібіскус... Квіти — на широких травниках... численні квітярні... Квіти — тут поважна галузь господарства: їх висилають літаками до Америки понад півмільйона пачок річно. Квітучі дерева, обсипані різнокольоровими квітами... Правдиве місто квітів і зелені...

На цих островах існує культ квітів: 1-го травня святкують „день леї", коли всі одягають квітяні вінки, — того ж місяця відбувається виставка ґібіскусів, яких Гаваї мають 5,000 відмін; в липні — виставка орхідей; без кінця виставки, які уряджує Союз квітярів...

Вулиці обсаджені високими кокосовими пальмами. Не зовсім безпечно відпочивати на лавках під пальмами, бо кокосові горіхи — то не іграшка, коли котрийсь з них впаде вам на голову. Пальми — нагадують, що ви вже десь дуже далеко від рідних земель...

В місті панує аромат квітів, який заглушує „аромат" спаленої бензини, і все, чим пахне велике місто...

Гонолюлю, столиця території, має свою урядову дільницю, де зосереджені найголовніші урядові будинки. Передусім — доволі величний Іолані-палац, колись королівський, а тепер там міститься Леґіслятура й губернаторський уряд. Це, як кажуть, одинокий королівський палац на території ЗДА, над яким повіває американський прапор. До речі, урядовим прапором Гаваїв залишився колишній прапор Гавайського королівства.

В будинку, де за часів королівства був парлямент, тепер містяться суди.

Величну статую короля Камегамеча, основоположника королівства, — в дні національного свята уквітчують вінками...

Нарешті, бібліотека. Просторий будинок, достосований до теплого клімату, велике внутрішнє подвір'я, обсаджене пальмами й квітами, просторі залі, які запрошують вас до читання, образи по стінах і знову ж — квіти скрізь, де можна поставити.

Навіть в Америці, де так розвинений шляхетний культ бібліотек, гонолюльська бібліотека вибивається на одно з перших місць. Тут зібрано, між іншими, багато книжок про Гаваї й Пацифік; побіч бібліотеки Вішоф-музею — це найповніша у світі книгозбірня з цієї ділянки; тут вдалося мені знайти кілька слідів і про українців на Гаваях.

О 5-ій годині пополудні життя враз завмирає: всі склепи зачинені, купити щось неможливо, — натомість починають жити „туристичні" дільниці на побережжі... Там вже зовсім інакше життя, розраховане на тих, хто приїжджає сюди відпочивати й витрачати гроші...

А що є тут зовсім відмінне, то це — мешканці.

Віктор Приходько

МОМЕНТ З ПІДПИСАННЯ ВАРШАВСЬКОГО ДОГОВОРУ

(Спогад)

(1)

Одни за одним відходять від нас представники старшої генерації, — видатні діячі великої доби державного відродження України, „останні могікани"... Ісаак Мазепа, Степан Баран, Борис Іваницький, Андрій Лівицький...

У зв'язку з відходом цих людей, згадуються і їхні діла, падають такі чи інші оцінки.

З приводу смерти президента Андрія Лівицького, згадано побіжно й про Варшавський договір Української Народньої Республіки з Річчю Посполитою Польською, що був підписаний тоді, коли покійний Президент займав відповідальне становище міністра закордонних справ УНР.

Тут не маю на увазі торкатися цього акту в цілому та обставин його постання. Акт 20 квітня 1920 року (Варшавський договір), незалежно від його політичної оцінки, був актом суверенної української держави з другою суверенною державою і, як такий, уже належить до історії. Була низка обставин, внаслідок яких цей акт постав, і справою істориків та політиків буде — відтворити повну картину дії за складом остаточну оцінку цьому акові.

Тепер лише важливо, щоб майбутні історики розпоряджали, по можливості, вичерпним матеріялом. Тому обов'язок людей, що були учасниками чи сучасниками тих подій, зафіксувати те, що знають.

Таких людей все менше й менше, а недовго, ждати, що їх і зовсім не стане...

Довелось також і мені, в деякій мірі, бути свідком тих подій. Кажу — в деякій мірі, — бо до акту 20 квітня 1920 року чи до переговорів у Варшаві я безпосереднього відношення не мав.

Але жив у тодішній столиці Української Народньої Республіки — Кам'янці - Подільському, займав відповідальне становище в адміністрації (голови Губерніяльної Народньої (Земської) Управи і — саме в той час —, Губерніяльний Комісар Поділля) і мимоволі був більш - менш в курсі тих подій. Подій, але не самих переговорів, бо все відбувалося у Варшаві і, очевидно, з додержанням певної дискретности, як при дипломатичних переговорах буває.

Правда, уже оце тепер, пишучи ці рядки, пригадую, що й мені доводилось, так би мовити, одним боком, встрявати до тих переговорів, але це встрявання, очевидно, в основному, рішального впливу на переговори не мав і не могло мати.

Річ в тому, що, хоча договір з Польщею був підписаний 20 квітня 1920 року, але вже в листопаді 1919 року, до Кам'янця - Подільського і на маленьку територію Української Республіки (з чотирьох повітів Поділля; Кам'янецький, Ушицький, Проскурівський, Могилівський і Ямпольський), на підставі окремої догоди, вступило польське військо, а за ним і польська адміністрація.

Це нібито було потрібне для того, щоб творити „запілля" тим малим польським відділам, які, разом з українськими частинами, уже тоді тримали фронт проти большевиків в районі Нової Ушиці, під зверхньою командою генерала Олександра Удовиченка (нині віце-президента Української Народньої Республіки).

Фактично ж польська цивільна й військова адміністрація, „в глибині душі" мала інші наміри щодо „братньої республіки", а спеціяльно щодо Кам'янця-Подільського і до західньої частини Поділля, з деяким польським елементом.

Ці заміри змагали до дуже делікатної і, як полякам здавалось, непомітної інкорпорації цієї частини Поділля до корінної Польщі, і тактика полягала в тому, щоб „поступово й непомітно" зліквідувати на цих теренах українські установи, українські школи і взагалі українське життя.

Відбувалось це, приблизно, таким способом. Приходив до українського губерніяльного комісара командант певної частини і дуже делікатно просив передати будинок української жіночої гімназії для його частини.

Тоді відбувався, приблизно, такий діялог:

— Пане команданте, але ж це неможливо, ви ж знаєте, що в тому будинку міститься жіноча гімназія і там відбувається нормальна наука.

— Так, пане комісаре, але тепер війна і я маю розказ військової команди негайно розквартирувати свою частину.

— Тоді прошу. Є цілком вільні військові касарні на Новому Пляні (частина Кам'янця - Подільського).

— Е, ні, пане комісаре, на це не можу згодитись. Касарні заражені тифом і туди своїх людей я не дам. (Як відомо, в той час серед українських військових частин, як і серед цивільного населення, була надзвичайно поширена пошесть тифу — черевного і плямистого).

Отже, хоч-не-хоч, доводилось поступатись. Військовий час, а тому військові потреби — на першому місці.

Одначе, через тиждень приходила нова вимога: передати під польську військову частину будинок хлоп'ячої гімназії.

— Алеж, прошу, до вашої диспозиції військові касарні.

— Туди не піду. Там — тиф.

— Так, алеж касарні грунтовно вичищені, побілені і дезинфіковані!

— Все одно. Касарні нам не надаються під оглядом стратегічним ... Якраз мусимо обсадити будинок хлоп'ячої гімназії.

Кам'янець - Подільський на той час являв собою сильний культурний центр: існувало й працювало тоді, коли не помиляюсь, шість чи сім середніх шкіл та Державний Університет. З того половину шкіл було зліквідовано „для польських військових потреб". Українське громадянство не без підстав почало вбачати в тому певну систему: знищити українське шкільництво.

Але ділялось це не тільки в культурній ділянці. Без всякого порозуміння з українським керівництвом, на рухомому складі залізниць, себто на вагонах, вималювувалось фарбою літери: „П.К.П.", тобто „Польська Колей Паньство-ва". Наші люди жартували й казали, що ті літери означають: „Пілсудский коха Петлюру".

Але ділялося й ще щось гірше, що йшло, здавалося б, цілком врозріз із спільним завданням польської і української політики та стратегії. Українська військова влада, для поповнення військових частин, оголосила на терені п'яти повітів Поділля — мобілізацію. Одначе, польська влада тому енергійно спротивилась.

(Продовження буде)

Книжка й часопис — найнеобхідніші речі в домі культурної родини.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Мінneаполіс, Мінн.

Українське громадське життя в м. Міннеаполісі, стоїть на високому рівні.

Незаперечно, що як і в кожній іншій громадській спільноті, є й недоліки. Досягненням маємо радуватися, недоліками не смутитися, одначе необхідно дбати, щоб недоліків менше, а досягнень більше мати.

30-го травня ц. р. заходами громадського комітету представників багатьох організацій м. Міннеаполіс, була влаштована академія для відзначення 28-ої річниці трагічної смерти Головного Отамана військ і Голови Директорії УНР С. Петлюри. Люди з різних частин України, різного віровизнання й політичних поглядів, ішли на цю академію, щоб соборно вшанувати пам'ять великого сина України, який був утворив Соборну Україну, з ідеєю Соборної України і за соборну єдність нашу, життя своє віддав. Всі йшли, щоб спільно об'єднатися з великим духом безсмертної української душі і відзначити 28-ту річницю з дня смерти великого Отамана в усіх поляглих за волю й державність України. По закінченні коротенької промови відкриття академії, п. Зоя Мельниченко з великою майстерністю виконала на фортепіяні американський гимн. Після того д-р М. Турчманович, прочитав реферат про життя й діяльність великого сина українського народу, яким був Головний Отаман С. Петлюра. З багатолайніми, мистецьким почуттям п. Ярослава Корсунський продекламував уривок із поеми „Жага". З непереверненою мистецькою красою та сильно голосу оперовий артист п. Олександер Мартиненко виконав дві пісні: „Дума" і „У неділю рано" й спільно з п. Софією Карабай, дует Аїди й Амонасро. Міло, чарівною свободою відтворила вірш п. Олена Панчишин. Мішаний хор під керівництвом о. Миколи Бриня гарно виконав чотири пісні: „Ой горе тій чайці", „Зелена та ліщинонька", „Повій вітре" та „Ой наїхали вози з України". На закінчення академії, хор і всі присутні, відспівали український національний гимн. Солом'яний ріки ст. Олександер Сагуленко й Дмитро Грушецький. Фотепіяновий супровід виконувала п. Зоя Мельниченко.

Все було б дуже добре й гарно, за винятком того, що у розважності, яка на багатьох справила неприємне враження.

При вступі на залю, одна особа зі списками в руках, питалася: „Чи ви член Товариства Сприяння Національній Раді"? Коли запитаний був цілковито заскочений таким питанням, то йому приходили з „протекційного допомогою" сторони особи після чого такий „протегований" звільнявся від дальших допитів і йому навіть „протекційно" давався бюлетень товариства сприяння УНРаді.

Виринало питання: чи вступ на академію лише членам Товариства Сприяння УНРаді? Адже ж засідателі були відомі, що вступ за добровільними датками на допомогу п. О. Петлюрі, значить для всіх. Таке нерозважне „допитування", було недоречним і в подібних умовах у майбутньому небажане.

о. М. Годинський

ті делегаток усіх Відділів. Попрочитанні і прийнятті протоколу з попередніх Заг. Зборів та уділенні абсолюторії, приступлено до вибору нової Управи. Головою вибрано одноголосно п. Ольгу Шустикевич-Шустер. До Управи ввійшли: пп. Анастазія Королишин — містоголова; Марія Слосарчук — рек. секретарка; Марія Щарук — фін. секретарка; Оксана Ткачук — касирка; Ірина Козаченко — мист. референтка; Катерина Хом'як, Олена Климишин, Павлина Вудзол — Контрольна Комісія.

По виборі вив'язалась дискусія на тему пляну праці на біжучий рік. Найважливіше завдання Філії СУА — це якнайбільш гідне й врочисте відзначення 70-ліття українського жіночого руху. Ухвалено гідно відсвяткувати це 70-ліття Ювілейною Академією в дні 17-го жовтня ц. р. у великій залі Міжнародного Інституту.

В цьому 1954-му році минає 70 літ від заснування першого українського жіночого товариства. Дня 7 жовтня 1884 р. в місті Станиславові, в Західній Україні, Наталія Кобринська, піонерка українського жіночого руху, перевела перші основні збори „Товариства Руських Женщин" і тим дала початок українському жіночому рухові, на багато років випередивши жіноцтво навіть деяких державних народів. Землі Західньої України вкрилися густою мережею жіночих товариств, які з бігом часу об'єдналися в „Союз Українок" з централею у Львові. Перегладом досягнень за перше піввстоліття був величавий 50-літній Ювілейний З'їзд і Конгрес усього організованого українського жіноцтва в Станиславові.

Нова хвиля ворожого наїзду опечатала двері усіх домівок Союзу Українок і переслідує їх членок. Святкуючи по цілому вільному світі 70-ліття жіночого руху, бажаємо, щоб відгомін того Свята перебив залізну заслону й переліщився до наших сестер, освітив їх гірні будні й підсилив їх упевнення у сумні і послідовний уклад нашої праці до розпочатого вже великого діла — розвалення тюрми народів.

М. С.

Ютика, Н. Й.

Заснування 15-ої Філії ОДУМ

Після старанної підготовки, яку переповадила Головна Управа ОДУМ з поміччю філії в Сиракюз, в місті Ютика, Н. Й. була заснована 15-та з черги філія ОДУМ. Збори відкрив п. Павленко представник ГУ, І-ий заст. голови ГУ, Іван Павленко сперпу відвідав філію ОДУМ в Сиракюз, голова якої, Анатолій Гончаренко, провадив підготовчу акцію організації нової філії в Ютиці. В Сиракюз І. Павленко познайомився з членством місцевої філії, відбув сходини та продискутував пляни з старшим громадянством та парохом місцевої православної церкви питання виховання молоді. Наслідком цих відвідин того ж дня в членство філії ОДУМ в Сиракюз вступило декілька нових членів. На закінчення відвідин членство філії і старше громадянство висловили бажання, щоб такі відвідини філії членами ГУ відбувались частіше.

Наступного дня І. Павленко й А. Гончаренко прибули до Ютики, де відбули засновуючі збори філії. Збори відкрив А. Гончаренко, після чого переповідаження їх перебрала президія. Доповідь, в якій з'ясував: а) причини постання ОДУМ, б) ідейну платформу ОДУМ, в) завдання ОДУМ, виголосив І. Павленко. Після доповіді відбулась жвава дискусія. Збори стердили засновання філії ОДУМ в Ютиці, та обрали управу філії, вибравши на голову Віктора Бохана.

Членство новоосновної філії, це переважно середньошкільна молодь у віці 16-19 років. Ця молодь багато в чому різниться від ОДУМ-івської молоді (20-30 років), яка оформилась як молодь ще в Европі, серед українського суспільства. Ця нова молодь, яка постійно наплинає в ОДУМ по всіх філіях, щойно тепер, в Америці оформлюється як молодь. З цим наплином нових кадрів на провід ОДУМ лягає велика відповідальність за українське виховання наймолодшої молоді в Америці.

В рядах Об'єднання вона повинна дістати знання української культури, традицій і національних прагнень свого народу. ОДУМ повинен виховати її на свідомих громадян, спадкоємців боротьби за незалежність свого народу. Ця молодь є надією української еміграції, вона здорова, свіжа і потенціяльна, вона бажає включитись в життя української спільноти і з заданням проводу ОДУМ сьогодні є саме їй належне місце в тій спільноті.

Пресова реф. ОДУМ

Дітройт, Міш.

З життя Філії Союзу Українок Америки

Дітройтська Філія Союзу Українок Америки, яка об'єднує в місті Дітройті і Гемтремку сім Відділів (два Молодечі), відбула дня 1-го травня ц. р. Річні Загальні Збори при учас-

Маямі, Фла.

Успіх української музичної студії

З нагоди закінчення шкільного року відбувся 24 травня ц. р. в Лівінгстон Голл у Маямі річний попис музичної студії української піяністки Наталки Климкевич. Виступили 23 учні в віці від 4 до 6 років. Дорослі учні не брали участь в пописі. В програмі вийшли, крім творів світової фортепіянної літератури, твори Барвінського, Соловецького та твори для молоді Наталки Климкевич. Українська фортепіянна література входить у програму навчання цієї студії, хоча її учнями є виключно американські діти і треба відмітити їхнє зацікавлення українською музикою. Заповідачем вечора був п. Дейл Міллер, майстер церемоній Ківоніс - Клюбу в Маямі. Високий рівень виконання та програми свідчив найкраще про гарний успіх цієї студії за час її півторарічного існування. Американська преса в Маямі звернула свої зацікавлення цим речитатем, зазначила, що американські діти вивчають твори модерних українських композиторів, а тижневик „Джорнал" умістив світлину п. Наталки Климкевич і юних виконавців.

Учасник

Бостон, Масс

Успіхи молодого новоприбулого

Усім нам старим громадянам стає легше на серці, коли читаємо в „Свободі" про такі молоді сили, що вибиваються в американському житті, а при тому не відривають від рідної їм з вами і за своє, рідне. Тут хочу згадати про ще одного такого, про п. Ярослава Білинського, що прибув до З'єднаних Держав щойно в 1951 році й осів в Бостоні. Зараз по прибутті взявся докінчувати студії та дістався до Гарвардського Університету, де почав студіювати славістику, а потім політичні науки та міжнародні права. Тепер він ці студії покінчив з найвищим відзначенням і як такий дістав приняття в члени Гарвардського Відділу Фі Бета Каппа.

До цього додать, що п. Білинський брав завжди активну участь у нашому українському житті, укладав протестаційні резолюції та написав брошуру п. „Демократія, давні і новочасні", де є дещо й про наше партійництво. В 1953-54 роках був секретарем, а потім головою Українсько - Американського Студентського Гуртка в Бостоні і культурним референтом бостонської Філії ОДУМ.

Згадуючи за успіхи та працю п. Білинського на нашому полі, бажаємо йому дальших успіхів та всього добра.

М Давискиба

З життя УВАН у ЗДА

10 квітня 1954 року в Ню Йорку відбулось наукове засідання Педагогічної Секції УВАН у ЗДА, на якому проф. І. Крилов зачитав доповідь на тему: „До питання про освітньо - виховані ідеали СВУ" (Спілка Визволення України), (1920-1930 роки).

Доповідач нагадав, що в той час продовжувалась боротьба українського народу за свою незалежність на всіх ділянках життя — в науці, в освіті, в театрі, в мистецтві, в кооперації і на господарському полі, в промисловості та сільському господарстві.

Широко відомою була справа Спілки Визволення України, коли на лаві підсудних посаджено було 45 видатних діячів української освіти і науки. Тоді ж, на переломі двадцятих - тридцятих років, комуністична влада знищила сотні тисяч української інтелігенції, навіть учителів сільських шкіл, що сплачувалися чи вчителів шкільну молодь. Ці масові арешти зв'язували з справою СВУ.

Далі доповідач подав ті освітньо виховані ідеали, що їх плекали видатні діячі, що опинились на лаві підсудних як члени СВУ, та широкі кола української інтелігенції. Ці ідеали ґрунтувались на засадах християнської моралі та національних демократичних принципах. В житті вони здійснювались шляхом навчання в шкільних закладах, в формі праці серед учительства, у формі видання шкільних підручників, видання художньої і наукової літератури, в науково - педагогічних товариствах і т. п.

Зрозуміло, що централістична Москва не могла не бачити в тій і вона вжила всі заходи для поборювання цих християнських, національно - демократичних ідеалів.

По доповіді розгорнулась дискусія.

Програма першої зустрічі українських мистців ЗДА й Канади в Торонті

3 липня:

Відкриття Мистецької Виставки за участю українських мистців Америки й Канади в Мистецькій Галереї Всеканадійської Національної Виставки. Початок год. 2 після полудня.

4 липня:

Зустріч українських мистців Америки й Канади з українським громадянством у парку Всеканадійської Національної Виставки. У випадку непогоди Зустріч і Концерт відбудуться так же в ПАЛАЦІ КВІТІВ, який Управа Міста відступила спеціяльно для тієї цілі. В Репрезентативному Концерті беруть участь: М. Голинський, Д. Караногич - Гординовська, Христя Колесса, М. Максимович, Н. Максимович, М. Мінський, Є. Мозгова, Н. Носенко, Р. Придаткевич, Р. Приьма, Л. Рейнарович, Роман Рудницький, В. Тисяк, С. Федчук, Г. Ярошевич.

5 липня:

Публічна сесія мистців у Великій Авдиторії УНО при вул. Коледж ч. 297. Початок год. 10 рано. Головує: О. Архипенко. Доповідають: проф. Ю. Шерех, проф. В. Витвицький, проф. Д. Горняткевич, проф. Л. Ревуцький, ред. І. Кедрин-Рудницький.

БАЛЬ МИСТЦІВ у замку Каза Лома о год. 8 ввечері. Під час балю мистецькі виступи й різні несподіванки. Велика оркестра Петра Демонта.

Докладну адресу кожної вище згаданої імпрези, гості з-поза Торонта, які не знають міста і його заль, можуть довідатись телефонічно в Літ. - Мист. Клюбі Торонта: ЕМ 31720.

УСПІХ УКРАЇНКИ

Серед цьогорічних випускників Колюмбійського університету (Ню Йорк) є українка Євгенія Василевська. Панна Євгенія походить з Ковеля на Волині. Початкову освіту здобула ще на Україні в українській та польській школах. На еміграції, в Австрії, скінчила німецьку гімназію. До ЗДА приїхала на весні 1951 року і того ж року восени вступила до університету, на відділ чужих мов, спеціялізуючись в дальшому на французькому письменстві. Варту уваги те, що панна Євгенія навчалась на вечірньому відділі, вивчала повні курси денного навчання. А на вечірнім відділі вона вчилась тому, що треба було заробляти на життя й оплачувати навчання. Провчившись три роки, панна Євгенія здобула ступінь бакалавра з оцінкою „кум ляуде".

Але вона здобутим успіхом не вдоволяється і плянує продовжувати освіту, щоб здобути ступінь магістра. Бажаємо їй успіхів і в цім дальшим навчанні.

Успіх панни Євгенії відзначаємо як факт, що свідчить про працьовитість та здібності на-

ВІСТІ З Н. Т. Ш.

Нові публікації:

Крім тому 161 Записок НТШ (Збірник Філологічної Секції) появився в березні 1954 р. том Президії, Математично - природописно - лікарської Секції (в англ. мові) з працями професорів: О. Андрушкова, С. Кулика, В. Калини, Є. Вертипороха, М. Єфремова, С. Крашенинникова, В. Лазорка, Л. Зофійовської, В. Міщенка, І. та В. Розгонів, П. Шумовського. Після появи в минулих роках Президиє (Праць) Історично - філософічної та Філологічної Секцій усі три наукові Секції НТШ мають вже тепер започатковану цю нову серію своїх праць в англійській мові.

Наукові доповіді:

Мовознавча Комісія НТШ влаштувала в останніх місяцях декілька наукових засідань. Дня 13 березня проф. П. Ковалів доповідав на тему: „Шевченко й народна пісня", проф. І. Вербяний — про транслітерацію українських назв і прізвищ в англосаксонському світі. Дня 17 квітня ц. р. відбулася доповідь проф. В. Чапленка на тему: „Мова перших спроб і Енеїди Котляревського". Дня 2 травня ц. р. д-р Семен Демидчук реферував про „Правничо - політичний англійсько - український словник".

Дня 3 квітня ц. р. влаштувала НТШ спільно з Товариством Українських Інженерів доповідь д-ра інж. Ореста Макара на тему: „Топографічна і метеорологічна фотограметрія".

Дня 6 червня 1954 р. відбулася доповідь інж. Володимира Трембіцького на тему: „Майбутні українсько - польські державні кордони в історичному й економічному аспектах".

Після доповідей відбувалися дискусії.

Дім Української Культури

В ході місяця травня 1954 р. закінчено остаточно перебудову дому. Тепер Дім Культури служить Науковому Товариству ім. Шевченка в Ню Йорку, Українському Конгресовому Комітетові Америки, Українському Технічно - господарському Інститутові, Союзові Українських Інженерів Товарства Америки та Українському Студентському Допомоговому Фондові. До Дому Культури перевезена вже бібліотека НТШ з Філадельфії. НТШ отримало в травні ц. р. позичку (мортгедж) в сумі 30 тисяч долярів, якою сплачено велику частину своїх зобов'язань, в тому також решту мортгейжу затягненого перед двома роками на купно цілої будинку (15 тисяч).

Нові члени Дому Культури

Згідно з правильником Дому Української Культури членом-основником може стати кожний, хто зложить фінансову вкладку в висоті, яка була установлена, що жертвує на дім найменше 500 долярів. Донедавна було тільки двох таких членів, а то: тепер вже покійний Семен Угорчак з Брукліна, що вплатив був за життя 1.000 долярів, а в заповіті записав дальших 5 тисяч і п. Яків Удич з Ню Йорку, що жертвував в 1952 році 1.000 долярів. В першім днях червня 1954 року прибув третій член - основник в особі д-ра Василя Стефурака з Шікаго, що разом зі свою Дружиною жертвував був в ході 1953 року 250 долярів, а тепер вплатив ще понадто 350 долярів, отже в сумі 600 дол.!

Прибули також дальші члени - прихильники Дому тобто особи, що жертвували бодай по 100 дол. Були це: д-р Любомир Вилів з Вінгамтону, Н. Й., Олександер Наконечний з Шікаго, адв. Степан Ярема з Ню Йорку. Кожний з них зложив по 100 дол. Понадто деякі особи, що вплатили були вже давніше по 100 дол., або більше, надіслали дальші суми, так що, напр., проф. Р. Смаль - Стоцький вплатив вже готівкою на Дім Культури в сумі 400 долярів, д-р Філип Филипчак з Толідо, Огайо 300 дол. Понадто вплинуло багато дрібніших пожертв, що будуть вкороці оголочені у зв'язку з недалеким офіційним відкриттям дому.

Конференція Економістів у Клівленді

Заходами Економічної Підкомісії НТШ в Ню Йорку при співучасти Т-ва Українських Економістів у Клівленді, Огайо відбудеться в днях 4, 5 і 6 вересні 1954 р. в Клівленді Ширша Конференція Економістів під проводом проф. Миколи Величківського, голови Економічної Підкомісії НТШ в Ню Йорку. У програмі Конференції такі доповіді: проф. М. Величківський: „Економіка сільського господарства України за Совєтів"; інж. М. Курах: „Машинотракторні станції в Україні"; д-р М. Дудра: „Проблеми сучасної американської аграрної політики"; д-р В. Винар: „До питання розвитку легкої промисловости України"; д-р Я. Сушків: „Зовнішньо-чорноморські зв'язки української промисловости"; З. Мельник: „Капіталотворення в економіці СССР"; інж. Т. Вак-Войчук: „До проблеми криз і кон'юнктур в народному господарстві СССР"; проф. М. Величківський: „С. - г. політика в Україні в перші роки після звільнення її від московської окупації"; д-р М. Дудра: „Можливості й перспективи праці українських економістів".

Участь у Конференції можна зголошувати до дня 15 серпня 1954 р. на адресу організаційного референта. Усім, що своєчасно зголосять свою участь у Конференції, будуть висилані тезі окремих доповідей запостановлених на Конференцію. Адреса: В. Винар, 2725 Queen Ave., Cleveland 13, Ohio.

ЖНИВА В ЕСПАНІЇ

(Закінчення зі стор. 2)

чення можна практикувати тільки в сонячні погідні дні, коли солома суха й добре ломиться. По 3-4 годинах на току залишається все стерте до стану січки. П згортають на купу, а на току розкладають другу партію снопів.

Відвіють зерно від полови й соломи-січки лопатами, використовуючи силу вітру, а коли його немає, тоді змолочене зерно підкидають вгору, і процес триває довший час. Остаточно очищають зерно на решетах — рідших і густіших.

Молоченням збіжжя закінчує еспанський хлібороб свою живову працю, яка не переривається навіть у неділі й святочні дні. Але це не значить, що під час жнив еспанський хлібороб не ходить до церкви. На час обідньої перерви в відпочинку — між 12 і 3-ою годиною — жінці приходять до села, і в тому часі священик відправляє Службу Божу.

Мадрид, у червні 1954 Р. В.

ї молоді. Перемагаючи всякі трудноції, ця молодь здобуває знання, а тим самим і гідне місце в житті.

Ч.

ПОДЯКА

ПОЧУВАЄМОСЯ ДО МИЛОГО ОБОВ'ЯЗКУ СКЛАСТИ НАЙЩИРІШУ ПОДЯКУ ЦЕРКОВНІЙ РАДІ УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ СВ. ВОЛОДИМИРА В НЮ ЙОРКУ ЗА ЩИРУ ПОМІЧ У ВЛАШТУВАННІ СПОРТОВОГО ПІКНІКУ. ОСОБЛИВО ПРИЄМНО НАМ ПОДЯКУВАТИ ПАРОХОВІ ЦЕРКВИ СВ. ВОЛОДИМИРА МИТРОФОРНОМУ ПРОТОІЄРЕЄВІ о. Л. ВЕСОЛОВСЬКОМУ.

ЦЕЮ ДОРОГОЮ СКЛАДАЄМО ВСІМ ВИЩЕ ЗГАДАНИМ ЩИРОСЕРДЕЧНЕ „СПАСИБІГ"!

УПРАВИ

УСК — НЮ ЙОРК УСК СІЧ — ЕЛИЗАБЕТ

Спорт

УКРАЇНА — УРУҐВАЙ 7:1

Читач спортової сторінки „Свободи" — чи молодий спортовик, знавець усіх вислідів — підсміхнеться на цей заголовок і подумає: — хоче мене набрати!

Та ж сьогодні, в Швайцарії, грає за першенство світу Уруґвай проти Чехії — а не проти України!

Зайва усмішка; Уруґвай грав проти збірної України 1928 р. на Спартакіяді у Москві. Була це „демократична" репрезентація уруґвайських робітників, що разом із фінами, німцями (це було ло ще перед Гітлером!), чехами й іншими представниками робочого класа приїхали на Спартакіяду до Москви. На ту „конкуренційну" для VIII. Олімпійських Ігрищ в Амстердамі — імпрезу, не жалувала Москва ні гроша, ні пропаґанди. Спартакіяда мала „переґнати" „буржуазну" Олімпіяду. А що на VIII. Олімпійських Ігрищах блистіла футбольна одинацятка Уруґваю — то, щоб не обнижувати престижу Спартакіяди — Москва постаралася й собі про Уруґвай.

Але не щастило йому; в першому колі зустрінув одинацятку України, і хоч в першій полуґрі вдержав вислід 1:1 — то все таки остаточний вислід звучав 3:1 для України.

В між часі зайшли між москалями непорозуміння; деякі російські репрезентації зажадали зміни в розґривках та поділу усіх дружин (а було їх поверх 20) на дві групи: союзних республік окремо й групи округ — окремо. Всі попередні стрічі вирішено вважати за товариські стрічі.

Уруґвай вчислено до групи „союзних республік"; у чвертьфіналі Уруґвай побив Вілорусь, а в фіналі знов — на його нещастя — приділив йому жереб за противника . . . Україну.

Тим разом Україна показала свою вмілість у стрілянні воріт і вирішила стрічу 7:1, у свою користь.

Переможцем другої групи вийшла Москва. Фіналова стріча за першенство відбулася між Москвою й Україною. По гострій і брутальній грі — перемогла Москва 1:0.

Е. Ж.

ХРОНІКА УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ

В Німеччині

ЦЕРКОВНІ ПРИМІЩЕННЯ ПРИ ОСЕЛЯХ У НІМЕЧЧИНІ

В північно - західній Німеччині розпочато при деяких оселях для чужинців будову т. зв. „ґемайншафтгавзів", в яких є також приміщення для Богослужень.

Недавно, в оселі Вестгофен біля Кельну, відбулося посвячення такого дому. Посвячення мало дуже урочистий характер і приймали в ньому участь представники різних Церков та місцева влада. Церемонію посвячення перевело евангелицьке духовенство, після якого православне духовенство: о. прот. Васільоші (румунський ствященик) у сослуженні священика УАПЦ о. декана Д. Васильчука, відслужило Водосвяття та покропило будинок свяченою водою. Співав під час Водосвяття український хор під управою п. Острошка. З церковного приміщення в цих будинках мають користати всі християнські віроісповідання.

ПАРАФІЯ УАПЦ В ТРОЙХТЛІНҐЕНІ

В невеличкому місті Тройхтлінґені, між Інґольштадтом та Нюрнберґом живуть забуті православні українці, всього понад 50 душ разом з дітьми. Впродовж п'яти місяців не чули вони рідної Служби Божої. Навіть, коли помер один чоловік, то поховали його без православного церковного чину.

Ця громада останнім часом вирішила приєднатися до парафій УАПЦеркви, що під юрисдикцією Митрополита Ніканора. Протоєрей о. Д. Вурко, з Інґольштадту, відслужив Всенічну й Літурґію, вірні висповідались і причастились Св. Таїн. Дальша пастирська опіка над цією парафією буде нормальною.

В ЛІЧНИЦІ В ШИНБУРНІ БІЛЯ ДАХАВ

В Шинбруні існує великий шпиталь. Самої обслуги у тій великій лічниці є коло 800 осіб, з того 320 сестер, а всіх хворих є біля 1,800. Духовну опіку виконують чотири духовники. Будинки дуже гарні, положення прекрасне. Недаром називається „Гарна криниця".

В цій лічниці є і один українець — 17-річний Юрко. Рухи його рук вказували б, що ось-ось піде грати відбиванку, але . . . ноги. Вони повикривлювані, так що тільки піддержуваний двома легше недужими скаче, немов воробець, гойдаючись на всі сторони. Вітається здержливо, але почувши рідне слово, стає привітним, говірливим. Розпитує про все; розказує, що нічого не бажає, лише виїхати до батьків.

А в тому нагадує собі щось, прохає, пождати хвилину і шкутильгає до своєї шуфляди та вертає з пачкою листів і знімок. Показує знімок матері, що напевно була роблена для нього. Дивлюся на неї, в лиці матері бачу великий біль і смуток. Її обличчя залишиться мені в пам'яті; видно, що ця мати віддала б все, навіть власне здоров'я для своєї бідної дитини. Нараз розпромінилося личко недужого і він показує знімок о. Малковича. „Ось цей отець, відвідав мене, привіз мені чоколяду, булочки, вино і дав мені цей знімок", оповідає із захопленням молодець.

І чи може існувати українська людина, що не хотіла б жертвувати на цих нещасних?

Український Народний Союз, який нараховує тепер уже понад 70 тисяч членів, є передова народна установа американських українців, в списку членства якої не повинно забракнути теж і Вашого імени. Бо належати до У. Н. Союзу, значить належати до цього свідомого та ідейного загалу, який творить і веде наше громадське життя.

Книжка й газета — найнеобхідніші речі в домі культурної родини.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УНСОЮЗУ!

ТАРЗАН, ч. 3299. Нічна сторожа

TARZAN, GEMNON, AND DORIA HAD SPENT A PLEASANT EVENING AND, AS THE MEN ROSE TO LEAVE, THUDOS, DORIA'S FATHER, ENTERED THE ROOM.

"BECAUSE OF NEMONE'S INSANE JEALOUSY OF ALL WOMEN," THUDOS MURMURED, "DORIA SELDOM GOES ABROAD, AND THEN ONLY WHEN HEAVILY VEILED.

"THEREFORE," HE ADDED, AS THE GUESTS ROSE TO DEPART, "ONLY ASSURED FRIENDS ARE RECEIVED HERE." —"NEVER," TARZAN DECLARED, "SHALL NEMONE LEARN OF DORIA THROUGH ME."

Distr. by United Feature Syndicate, Inc.

AS THE TWO LEFT THE PALACE OF THUDOS, EROT, WRAPPED TO THE EYES IN A CLOAK, WATCHED FROM THE DEEP SHADOWS.

3299

Тарзан, Гемнон і Дорія приємно провели вечір і, коли чоловіки встали, щоб відійти, Тудос, батько Дорії ввійшов до кімнати,

— Через хворобливу заздрість усіх жінок, — прошепотів Тудос, Дорія рідко виходить, і то лише тоді, коли густо завуальована.

— Тому то, — додав він, коли гості встали, щоб відійти, — приймаємо тут тільки певних приятелів. — Ніколи, — заявив Тарзан, — Немона нічого не довідається про Дорію від мене.

Коли обидва залишили палату Тудосів, Ерот, закутаний аж по очі в плащ, спостерігав їх, скриваючись в тіні,